

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลัก
ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
ซึ่งสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ปัญหาและข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีการดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ปัญหาและข้อเสนอแนะ
 - 6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามขนาดของ
สถานศึกษา และประสพการณ์ในการทำงาน

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีขนาดของสถานศึกษาและ
ประสพการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล
แตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จำนวน 246 คน จากสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 246 โรงเรียน แบ่งประชากรเป็น 3 กลุ่มตามขนาดของสถานศึกษา เป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง และผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก

กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 149 คน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ จำนวน 34 คน ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 85 คน และผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 30 คน โดยการแบ่งแบบชั้นภูมิตามขนาดของสถานศึกษาแล้วสุ่มอย่างง่าย รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 149 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยได้รับคำปรึกษาจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ให้คำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discrimination) นำข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ไปสร้างแบบสอบถาม และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ระดับความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.9580

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
2. ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จำนวน 149 คน
3. ผู้วิจัย ได้นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมด้วยตนเอง
4. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลแล้วมาจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (Mean)
3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
4. ค่า t - test แบบ Independent Sample t - test
5. วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance)

กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากหลักธรรมาภิบาลที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่าเฉลี่ยต่ำ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และหลักการมีส่วนร่วม
2. เปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า
 - 2.1 สภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยรวมและรายหลักธรรมาภิบาล ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน
 - 2.2 สภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยรวม ผู้บริหารสถานศึกษามีสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 และเมื่อพิจารณาเป็น

รายหลักธรรมาภิบาล พบว่า หลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า เมื่อขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกันผู้บริหารสถานศึกษามีสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล แตกต่างกันในระดับนัยสำคัญ .05

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะ การบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่าที่เป็นปัญหามากที่สุดในการบริหารงานวิชาการ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่มีทักษะในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ที่เป็นปัญหามากที่สุดในการบริหารงานบุคคล คือ บุคลากรครูขาดแคลนและมีจำนวนจำกัด ที่เป็นปัญหามากที่สุดในการบริหารงานงบประมาณ คือ งบประมาณที่รัฐจัดสรรมาให้มีน้อย ทำให้เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการศึกษา ที่เป็นปัญหามากที่สุดในการบริหารงานทั่วไป คือ งานเอกสารและงานธุรการมากเกินไป ทำให้การบริหารงานวิชาการไม่เพียงพอ ส่วนข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการบริหารจัดการศึกษาทั้ง 4 งาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ คือ ควรจัดอบรมศึกษาดูงานวิธีการวัดและประเมินผล เป็นอันดับ 1 รองลงมา คือ ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารงานบุคคล คือ ควรมีการบรรจุและแต่งตั้งครูผู้สอนมาให้ตามความต้องการของโรงเรียน เป็นอันดับ 1 รองลงมา คือ ควรมีการบรรจุและแต่งตั้งครูผู้สอนในสาขาวิชาที่ขาดแคลน การบริหารงานงบประมาณ คือ ควรมีการจัดสรรเงินอุดหนุนค่ารายหัวเด็กนักเรียนให้เท่าเทียมหรือใกล้เคียงกับโรงเรียนเอกชน เป็นอันดับ 1 รองลงมา คือ ควรมีครูสายสนับสนุนการสอน เพื่อทำหน้าที่ธุรการการเงินและพัสดุ การบริหารงานทั่วไป คือ ควรจัดหางบประมาณสนับสนุนจากแหล่งอื่น ๆ ในการจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์หรือติดตั้งอินเทอร์เน็ต เป็นอันดับ 1 รองลงมา คือ ควรมีการปรับปรุงการจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้ทันสมัยอยู่เสมอ โดยมอบหมายหน้าที่ให้มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโดยเฉพาะ

การอภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ สืบเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายเน้นในเรื่องนี้ อย่างชัดเจน โดยได้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการ

บ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 3/1 กำหนดให้ส่วนราชการและสถานศึกษา ให้บริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า ในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจการตัดสินใจ การอำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลงาน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2546 : 1-2) ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) กำหนดให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามบทบาทอำนาจหน้าที่ และตามหลักการหรือแนวทางปฏิรูปการศึกษา ที่ต้องยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 3)

การบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับสถานศึกษาทุกแห่ง ที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งจะต้องใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการศึกษาแตกต่างกัน ตามขนาดของจำนวนผู้เรียน และตามประสบการณ์ในการทำงาน ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศให้ได้ในปี พ.ศ. 2550 (สมชาย อังกุละศรี. 2546 : 2) ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 2 อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เฉลิม สมท่า (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลข เขต 1 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวรรณ ทองคำ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายหลักธรรมาภิบาล ส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากทั้งหมดเช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับจากหลักธรรมาภิบาลที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่าเฉลี่ยต่ำ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบต่อหลักความคุ้มค่าและหลักการมีส่วนร่วมตามลำดับ ซึ่งเทียบเคียงได้กับผลการศึกษาของ พระมหา

สนธยา ซาเสน (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า ทักษะต่อการปฏิรูปการเมืองตามแนวคิดธรรมาภิบาล อยู่ในระดับสูงและสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุทิน ลีปิยะชาติ (2544 : 2-3) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดี จะต้องยึดหลักการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล คือ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และหลักความมีส่วนร่วมเช่นเดียวกัน ทั้งนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องยึดหลักความถูกต้องตามกฎหมายในการบริหารจัดการศึกษา หลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และต้องปรับปรุงการทำงานของสถานศึกษาให้มีความโปร่งใส บุคลากรครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาหรือชุมชนสามารถตรวจสอบได้ ในหลักคุณธรรม ผู้บริหารที่ดีจะต้องยึดมั่นในความถูกต้องดีงามทั้งในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต มีความจริงใจในการปฏิบัติงาน มีความขยันอดทน มีระเบียบวินัยเป็นต้น และในหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารต้องมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ได้และสามารถแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี มีความตระหนักในภาระหน้าที่ สำคัญในความรับผิดชอบต่อภารกิจหลักคือ การบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล มีความเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น และกล้าที่จะยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำทั้งที่เป็นประโยชน์หรือโทษที่จะตามมาด้วย

ส่วนสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานในหลักนิติธรรม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ โรงเรียนได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการรับเด็กเข้าเรียนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนได้ออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ทั้งนี้ เพราะรัฐบาลมีนโยบายกำหนดให้ส่วนราชการและสถานศึกษา ต้องบริหารงานราชการให้ถูกต้องตามกฎหมายโดยเคร่งครัด จึงได้ตรากฎหมายบังคับใช้ให้สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคเท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลในหลักนิติธรรม ให้เป็นไปตามกรอบและวัตถุประสงค์ในบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เกิดความเป็นธรรมหรือเกิดความยุติธรรมกับประชาชนทุกคน เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดที่รัฐบาลใช้ในการปกครองประเทศและบริหารประเทศ กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายการศึกษาและกฎหมายอื่น ๆ เป็นต้น กฎหมายกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาที่ผู้บริหาร

สถานศึกษา ต้องศึกษาให้เข้าใจและสามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา เช่น บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษา ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 42 ความว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัยการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ในมาตรา 43 ความว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ และ ในมาตรา 81 ความว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรม ให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึก ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ และนอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษาและบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ผู้รับบริการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์สูงสุด ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) ซึ่งกำหนดให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การปฏิบัติหน้าที่ ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้คำนึงถึง ความรับผิดชอบต่อผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูล การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมของภารกิจ (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2546 : 1-2) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวรรณ ทองคำ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลสำคัญ ที่ส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 2 ในหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก

ส่วนสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในหลักความโปร่งใส พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

ข้อที่มีระดับการปฏิบัติงานมากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนได้ดำเนินการรับเด็กเข้าเรียน ด้วยความโปร่งใส และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น คือ โรงเรียนได้ประเมินผลการปฏิบัติงาน ของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพเมื่อสิ้นปีการศึกษา ทั้งนี้ สืบเนื่องจากรัฐบาลได้มีนโยบาย ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย มีการประเมินผลอย่างเป็นระบบ และ นำผลจากการประเมินทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ไปปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายใน การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวรรณ ทองคำ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่บริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลในหลักความโปร่งใสอยู่ในระดับมาก ซึ่งเทียบเคียงได้กับผลการศึกษาของ ณัฐสุทธิ จิวเชื้อพันธ์ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พบว่า การบริหารจัดการของระบบราชการต้องมีความสุจริต โปร่งใสอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และเทียบเคียงได้กับผลการศึกษาของ ภาคภูมิ นิยมวิทย์พันธ์ (2546 : บทคัดย่อ) พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้องค์กรต่าง ๆ หรือหน่วยงานอื่น เข้ามาตรวจสอบการทำงานได้ด้วยความโปร่งใสอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้บริหาร สถานศึกษาต้องดำเนินการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติ ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนผู้รับบริการ และบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ สูงสุดตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ผู้บริหารต้องปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสให้สามารถ ตรวจสอบได้ และมีเป้าหมายในการบริหารงานทั้ง 4 งานอย่างชัดเจน ได้แก่ การบริหาร งานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป โดยมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นหลักสำคัญในการบริหารจัดการศึกษา ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ ส่งผลให้สภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในหลักความโปร่งใสอยู่ในระดับมาก

ส่วนสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในหลักคุณธรรม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ โรงเรียนได้ปลูกจิตสำนึก ให้ครู นักเรียน มีความตระหนักด้านความซน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน และข้อที่มีการ ดำเนินการบริหารจัดการศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น คือ โรงเรียนได้บริหารจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามแบบอย่างของโรงเรียนวิสุทธิวงศ์ และโรงเรียนได้สนับสนุนงบประมาณ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ทั้งนี้เพราะ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ได้กำหนดให้มีหลักคุณธรรมจริยธรรมที่สถานศึกษาควรนำมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ที่สอนให้ทุกคนต้องปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีศีล มีสมาธิ และมีปัญญา และส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกคนเป็นคนดีสามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบของสังคมได้ และประกอบสัมมาอาชีพที่สุจริตสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. 2544 : คำนำ) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุนทร ทองคำ (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ละเอียด แซ่กู (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาดำเนินการของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า โดยรวมผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ในระดับมากทุกมาตรฐาน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุญร่วม กิดการ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า คุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษ โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ส่งผลให้สภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2 ในหลักคุณธรรมอยู่ในระดับมาก

ส่วนสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในหลักความรับผิดชอบ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนได้กระจายอำนาจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้ร่วมรับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น คือ โรงเรียนได้ส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานักเรียนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะหลักความรับผิดชอบเป็นหลักแห่งความตระหนักในภาระหน้าที่และความเชื่อมั่น ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการบริหารจัดการศึกษา โดยการสร้างความตระหนักหรือความสำนึกในภาระหน้าที่งานต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนในสถานศึกษา และเน้นให้ทุกคนมีความเคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีความสำนึกในความรับผิดชอบการปฏิบัติงานในหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมด้วย โดยคำนึงถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองและผู้อื่น ทั้งที่เป็นประโยชน์หรือเป็นโทษทั้งหลาย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นของ

บุคลากรในองค์กรคือสถานศึกษาและสังคมโดยรวม ซึ่งกองนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ถือปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 70-73) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวรรณ ทองคำ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก และเทียบเคียงได้กับผลการศึกษาของ ศิรินารถ นันทวัฒน์ภิรมย์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี อำเภอเมืองลำพูน พบว่า การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบงานเป็นลายลักษณ์อักษรอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และที่สำคัญควรนำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาด้วย ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ส่งผลให้สภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2 ในหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก

ส่วนสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในหลักความคุ้มค่า พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนได้รับแรงค์ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ร่วมกันประหยัดพลังงาน ไฟฟ้า น้ำและน้ำมัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น คือ โรงเรียนได้แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลและตรวจสอบความคุ้มค่าคุ้มทุน ในการบริหารจัดการทรัพยากรประจำปีงบประมาณ ทั้งนี้ เพราะหลักความคุ้มค่าเป็นหลักแห่งความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้แก่หลักการบริหารจัดการที่ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องวางแผนการใช้ทรัพยากรทุกอย่างที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเกิดผลดีแก่สถานศึกษา ชุมชน และประเทศชาติ ด้วยการรณรงค์ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียนทุกคน รู้จักการประหยัดในการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า และช่วยกันรักษาหรือพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมบูรณ์ยั่งยืนเป็นสมบัติของประเทศชาติ บ้านเมืองตลอดไป และผู้บริหารสถานศึกษาต้องวางแผนพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้สามารถดำเนินการบริหารจัดการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเกิดความคุ้มค่าคุ้มทุน ซึ่งกองนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ถือเป็นหลักปฏิบัติ โดยมีหลักการว่า การพัฒนาการศึกษาต้องเริ่มต้นจากความต้องการของ

สถานศึกษาและของชุมชนเอง ต้องมีการกำกับติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ และต้องนำผลการตรวจสอบและประเมินผลไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 47) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวรรณ ทองคำ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในหลักความความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก และเทียบเคียงได้กับผลการศึกษาของ ศิรินารด นันทวัฒน์ภิรมย์ (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารงานด้านงบประมาณ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุประจำปีอย่างสม่ำเสมอทุกปีในการประเมินผลและตรวจสอบความคุ้มค่าคุ้มทุน อยู่ในระดับมาก และยังเทียบเคียงได้กับผลการศึกษาของ ภาคภูมิ นิยมวิทย์พันธ์ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคงบัง ได้จัดให้มีการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ส่งผลให้สภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก

ส่วนสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในหลักการมีส่วนร่วม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนได้ประสานความร่วมมือจากบิดา มารดา ผู้ปกครองและประชาชนให้ส่งบุตรหลานมาเข้าเรียนและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น คือ โรงเรียนได้เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการสรรหาวิทยากรภายนอก เพื่อเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ทั้งนี้ เพราะหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักแห่งความสามัคคี เป็นหลักธรรมาภิบาลที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคน ได้มีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการพิจารณาตัดสินใจ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างทีมงานในการปฏิบัติงาน และรวมทั้งการกระจายอำนาจให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาด้วย เพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถร่วมกันพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าได้ (สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548 : 43) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวรรณ ทองคำ

(2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และเทียบเคียงได้กับผลการศึกษาของ ทูลธรรม วรรณคำและคณะ (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ถือต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากทุกข้อและทุกด้าน โดยเฉพาะด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูง ได้แก่ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และเทียบเคียงได้กับการศึกษาของ สุรวลัย เสถียรไทย. (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการของส่วนราชการ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก และเทียบเคียงได้กับผลการวิจัยของ เกรแฮม (Graham. 2004 : 137-4) ที่ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ส่งผลให้สภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานุริรัมย์ เขต 2 ในหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานุริรัมย์ เขต 2 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน พบว่า

สภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่างกัน พบว่า โดยรวมและรายหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ สืบเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา เป็นหนึ่งในบุคคลสำคัญที่มีส่วนสร้างพลวัตรแห่งการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดขึ้นในทางที่ดีงาม ซึ่งในปัจจุบันนี้กระทรวงศึกษาธิการมีข้าราชการครูในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาใหม่ที่ปฏิบัติงานต่ำกว่า 10 ปี เป็นจำนวนมาก ผู้บริหารใหม่กลุ่มนี้มาจากข้าราชการครูทั้งจากสายงานครูผู้สอนและสายงานผู้บริหารสถานศึกษาในตำแหน่งต่าง ๆ ดังนั้น พื้นฐานความรู้จึงมีหลากหลาย ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานงานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง และตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 19(6) ได้กำหนดให้คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทำหน้าที่พัฒนาหลักเกณฑ์ วิธีการและมาตรฐานการบริหารงาน

บุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จะเห็นว่ากฎหมายทั้ง 2 ฉบับนี้ ได้เน้นถึงบทบาทของส่วนราชการต่าง ๆ ที่ต้องการพัฒนาศักยภาพของข้าราชการครู ซึ่งรวมไปถึงผู้บริหารสถานศึกษาด้วย และยังเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาเอง ที่ต้องเข้าร่วมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในฐานะที่เป็นองค์กรหลักในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้เล็งเห็นความสำคัญในการสร้างและพัฒนาระบบช่วยเหลือ (Coaching System) แก่ผู้บริหารสถานศึกษาใหม่ ให้มีศักยภาพในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. 2548 : 47) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาไว้ชัดเจน เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้เป็นหลักปฏิบัติในการบริหารจัดการศึกษา โดยกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำในด้านคุณภาพ มีลักษณะเป็นผู้วิวิธยทัศน์ ที่กว้างไกล เป็นผู้นำด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษารู้จักใช้แรงจูงใจในการบริหารจัดการศึกษา และมีความสามารถในการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นผู้นำในด้านการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการพัฒนา ประกอบกับสำนักงานพัฒนาระบบราชการ ได้พยายามสร้างแรงจูงใจให้แก่หน่วยงานราชการทุกหน่วยราชการรวมทั้งสถานศึกษาทุกแห่งด้วย โดยมีหนังสือแจ้งแนวปฏิบัติเรื่องการสร้างแรงจูงใจให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในหน่วยงานราชการหรือสถานศึกษา ให้ได้รับบำเหน็จความดีความชอบตามผลงาน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ดังนั้น จากนโยบายดังกล่าว จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวรรณ ทองคำ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า วิทยุฒิ คุณวุฒิทางการศึกษา และประสิทธิภาพในการบริหารที่ผู้บริหาร โรงเรียนดำรงตำแหน่งอยู่กับสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และที่ระดับ .01 และเทียบเคียงได้กับผลการศึกษาของ ไพศาล ประทุมวงศ์ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามประสิทธิภาพในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่าขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน ส่งผลต่อสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน คือ หลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า ทั้งนี้ สืบเนื่องจากสถานศึกษาขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษมีปริมาณงานมาก ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ มากกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เช่น จำนวนของบุคลากร งบประมาณ แหล่งความรู้ เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีทางการศึกษา และบรรยากาศที่เอื้อต่อการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล หรือความซับซ้อนของปัญหาที่เกิดจากการบริหารจัดการศึกษาเป็นต้น ล้วนเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในหลักความคุ้มค่า สถานศึกษาขนาดเล็กจะมีปัญหามากกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ โดยสถานศึกษาขนาดเล็กมีข้อจำกัดในด้านบุคลากร งบประมาณที่จัดสรรมาให้ตามรายหัวเด็กเป็นต้น ซึ่งสถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณเป็นอย่างมาก เพื่อให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษามากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวรรณ ทองคำ (2545 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด รองลงมาเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กตามลำดับ และเทียบเคียงได้กับผลการศึกษาของ นพพล สุรนักครินทร์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนมีทัศนะต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีขนาดต่างกัน ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ไพฑูรย์ ภูมิซ้อ (2546 : บทคัดย่อ) พบว่า การบริหารของโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีการบริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่โรงเรียนขนาดเล็กมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ คมสัน ศรีมานะศักดิ์ (2537 : บทคัดย่อ) พบว่า การเปรียบเทียบขนาดของโรงเรียนในการบริหารจัดการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2537 : บทคัดย่อ) พบว่า เมื่อเปรียบเทียบตามขนาดของโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง มีผลการปฏิบัติงานแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภูวนาท ชูพานวิทย์ (2548 : 76) พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โดยรวมแตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วีระชาติ บุญไว (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด

กรมสามัญศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่า พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน โดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก มีพฤติกรรมการบริหารงานแตกต่างจากผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ บัญชา เจริญชัย (2544 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุญร่วม คิติกการ (2542 : บทคัดย่อ) พบว่า การปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านของผู้บริหารโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ และผู้บริหารในโรงเรียนขนาดกลางมีระดับการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณรงค์ ฉกรรจ์ศิลป์ (2547 : 77) พบว่า หลักการทำงานร่วมกัน ผู้บริหารที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ สปราร์ค (อ้างถึงใน อนุชิต วรรณสุทธิ. 2546 : 46) พบว่า ความเข้าใจในการบริหารงานของครูใหญ่ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน ถ้าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ครูใหญ่จะมีความเข้าใจในการบริหารงานดีกว่าครูใหญ่ในโรงเรียนขนาดเล็ก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ต่อสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ติดตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเกี่ยวกับความคิดเห็นในปัญหา การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการบริหารจัดการศึกษาที่ติดตามหลักธรรมาภิบาลดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล เนื่องจากสถานศึกษาได้รับการกระจายอำนาจมากขึ้น จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งยังมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้น้อยมาก

1.2 สถานศึกษาควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบันและปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

1.3 สถานศึกษาควรมีครูสายสนับสนุนการสอนเพิ่มขึ้นในโรงเรียนที่มีภาระในคํานงานเอกสารมาก เพื่อจะให้ครูมีเวลากับการสอนนักเรียนได้อย่างเต็มที่

1.4 ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน โครงการหรืองบประมาณที่ได้รับจัดสรรมาให้สถานศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อพิจารณาถึงความคุ้มค่า กู้มทุน และเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.5 สถานศึกษาควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น การบรรจุและแต่งตั้งครูสายผู้สอน ควรเรียกบรรจุและแต่งตั้งให้ตรงตามสาขาวิชาที่โรงเรียนมีความต้องการและขาดแคลนมาก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลมาสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมของการบริหารจัดการศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องหลักคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ :

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลในด้านมาตรฐานทางกฎหมายและมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา